

BEWUSTZIJN

‘Missionaris blijf je voor altijd’

Op haar 21ste vertrok de Friese Atsje Brattinga naar Afrika om daar als missiezuster te werken. 48 jaar lang zette ze zich in voor de lokale bevolking van Congo. Zondag viert ze in Blauwhuis dat ze 65 jaar geleden haar eerste geloften aflegde.

Atsje Brattinga (rechts) samen met Jantsje Flapper (midden). Zuster Atsje verbleef wel eens bij Flapper als ze tijdelijk in Nederland was.

NYNKE BRUINSMA

Het evangelie verkondigen, onderwijs geven aan meisjes, zorgen voor zieken en armen; „tsja, wat doet een missionaris eigenlijk niet”, grapt zuster Atsje als ik haar aan de telefoon spreek. Vanuit een multicultureel en multireligieus verzorgingshuis in Bostel, waar ze sinds dit jaar woont, doet ze haar verhaal over haar tijd in Afrika.

Door haar woorden klinken vooral dankbaarheid en plezier, al heeft ze ook veel ellende meegemaakt door de oorlogen in Congo. Daar heeft ze het liever niet over. Ze focust zich vooral op het goede waar zij aan heeft kunnen meewerken. „Ik heb de mensen daar veel kunnen leren, maar zij hebben mij net zoveel bijgebracht. Het was geven en nemen. Een prachtig proces.”

In de Sintvituskerk in Blauwhuis wordt komende zondag stilgestaan bij haar tomeloze inzet, in een speciale jubileumdienst.

Op jonge leeftijd liet zuster Atsje, wonende in de parochie van Blauwhuis, alles achter om voor onbepaalde tijd in Afrika te werken als missiezuster. Een enorme beslissing. Toch wist ze al snel wat ze wilde, al voor ze 18 was. „Ik heb geen brief van de Heer gehad”, zegt ze lachend. „De beslissing kwam helemaal vanuit mezelf. Vanuit mijn binnenste.” Inspiratie haalde ze uit kleine boekjes waarin getuigenissen stonden van paters en zusters. „Dit wil ik ook, dacht ik toen.”

Haar droom begon vorm te krijgen toen ze in het Sint Antonius Ziekenhuis in Sneek, waar ze als dienstmeisje werkte, een verpleegster leerde kennen die zich wilde aansluiten bij de Mis-

siezusters Van Onze Lieve Vrouw Van Afrika. Zuster Atsje werd ook enthousiast en in december 1953 mocht ze haar vorming beginnen. Na een jaar begon ze met het noviciaat en op 15 augustus 1956 (65 jaar geleden), mocht ze haar eerste geloften afleggen. Met nog vijf andere jonge zusters uit Nederland, vertrok ze naar Marseille, om vervolgens met de boot naar Noord-Afrika te gaan. Daar volgde ze nog een internationaal vormingsjaar met zo'n 50 jonge zusters uit Europa en Amerika. Aan het einde van het jaar kreeg ze haar benoeming en op 24 september 1957 vertrok ze naar het toen nog Belgische Congo, waar ze 48 jaar lang bleef.

Het begin was moeilijk. Zuster Atsje kende de taal, cultuur en de gewoonten van de Congolezen niet. Ondanks dat voelde ze zich al vrij snel als een vis in het water. De lokale meisjes en vrouwen die er les kregen op de school van de missiezusters, leerden haar de taal. Al snel gaf zuster Atsje zelf les. Ze bracht de meisjes onder andere knippen, naaien en koken bij. Ook gaf ze leiding aan de jeugdbewegingen. Echt stil zat ze nooit, want daarnaast zorgde ze ook voor de armen en zieken in het dorp. „Ik vond het prachtig werk en voelde me thuis in het land.”

Die tijd bestempelt ze als verrijkend. „Ik gaf les, maar kreeg ook veel wijsheid terug. Die Afrikaanse wijsheden vind ik prachtig. Zo wordt daar bijvoorbeeld gezegd: wat je bent, ben je geworden door anderen. Je hebt altijd anderen nodig, je kunt eigenlijk niet zonder anderen. We waren daar altijd met elkaar verbonden.”

Aan haar werk op de school kwam een einde in 1971. Congo werd in 1960 onafhankelijk en de school werd daarom begin jaren zeventig overgenomen door de Afrikanen. Omdat

‘Ik gaf les, maar kreeg ook veel wijsheid terug’

zuster Atsje niet officieel lerares was, moest ze vertrekken. „Toen heb ik een tweejarige studie gedaan in het noorden van Congo, om catecheet te worden. Ook dat werk vond ik prachtig.”

Ze werkte op drie verschillende plaatsen in Congo. Eentje daarvan lag in een oerwoud. „De meeste vrouwen daar konden niet lezen en schrijven. Gelukkig hadden we mooie platen die het evangelie lieten zien. Ze vonden het mooi om het evangelie te leren kennen en ik zag ze het doorvertellen aan hun kleintjes. Ik heb daar prachtige ervaringen gehad.”

In totaal heeft haar congregatie 22

lokale zusterkloosters gesticht. Vanaf de jaren zestig sloten lokale vrouwen zich aan, die ook missionaris wilde worden. „Onze Stichter, Kardinaal Lavignerie heeft altijd tegen ons gezegd: jullie zijn voorlopers. Het echte werk wordt gedaan door de Afrikanen zelf, als zij eenmaal christen zijn geworden. Die tijd is nu aangebroken, want er zijn geen Nederlandse zusters van onze congregatie meer in Congo. De missie gaat wel door, maar het zijn de Afrikanen die nu de leiding hebben. Dat maakt me blij, want dat was ook ons doel. Ze doen het op hun eigen manier en dat is mooi. Zij kennen de cultuur immers een stuk beter dan wij.”

Af en toe kwam zuster Atsje nog eens in Nederland, zo ook in 2003. „Toen wist ik, dit wordt mijn laatste tijd in Afrika. Ik heb andere mensen ingewerkt die mijn plek zouden overnemen, want ik wilde niet meer de leiding hebben. De samenwerking was goed en op een ge-

geven moment waren ze klaar om zelf verder te gaan.”

Het was voor haar erg moeilijk om Congo achter zich te laten. „Toch komt er een tijd dat je terug moet. Daar zag ik heel erg tegenop. Ik was Nederland eigenlijk ontgroeid. Ik heb nog een cursus gedaan: ‘Thuiskomen in Nederland’, om te bekijken hoe het hier ook alweer reilt en zeilt.”

In 2015 kwamen er veel vluchtelingen naar Nederland, onder wie ook Congolezen. „Een aantal van hen werden statushouders, maar ze kenden natuurlijk geen woord Nederlands. Ik spreek nog steeds vloeiend Swahili en daarom heb ik twee gezinnen een tijd lang begeleid. Ik ben er dankbaar voor dat ik ook in Nederland nog wat voor de Congolezen heb kunnen betekenen. Nu kunnen ze allemaal op eigen benen staan. Ik heb nog steeds contact met de gezinnen. Als er iemand jarig is, dan ben ik uitgenodigd.”

Vandaag de dag woont zuster Atsje in een verzorgingshuis, dat door zijn multiculturele karakter ook wel het Wereldhuis wordt genoemd. „Ik vind de verschillende religies en culturen ontzettend verrijkend en voel me hier op mijn gemak. We proberen hier een familie te zijn.”

Zelfs op haar 85ste is ze nog niet uitwerkt. Het lopen gaat inmiddels wat minder, maar op de fiets een boodschapje voor iemand doen, is er nog regelmatig bij. Voor de rest breidt ze in haar vrije tijd jurkjes en baby-pakjes voor baby's op Lesbos. „Mooie sokjes en mutsjes; alles zit erbij. Ik gebruik niet eens een patroon”, zegt ze lachend. „Het zit allemaal nog in mijn hoofd, want ik heb het aan talloze Congolese meisjes geleerd.”

Zuster Atsje in Afrika.

Reageren? nyнке.bruinsma@lc.nl